

АТАМАНЧУК ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ

доктор педагогічних наук, професор, академік ГО «Національна академія наук вищої освіти України», віцепрезидент Академічного товариства Михайла Балудянського (Словаччина), Відмінник освіти України, **заслужений працівник освіти України**, експерт наукової ради МОН України, експерт Національного фонду досліджень України, член спеціалізованої ради Д.26.053.06 по захисту дисертацій в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (1983-2020 рр.), професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, професор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Один із найкращих представників української наукової еліти, видатний фахівець у галузі дидактики фізики, широковідомий в Україні та за кордоном. Він знаний як творець інноваційних підходів до викладання фізики, як талановитий автор фундаментальних наукових досліджень, як науковець, який успішно апробував та реалізував власні ґрунтовні теоретичні концепції у прикладних аспектах. Новаторські наукові дослідження П. С. Атаманчука, що продемонстрували безпрецедентну глибину наукового мислення, забезпечили йому чільне місце у сучасній вітчизняній та світовій науці. З іменем Петра Сергійовича асоціюється ціла епоха педагогічної науки.

Концепції результативного управління навчально-пізнавальною діяльністю й формування прогнозованих професійних компетентностей та світогляду майбутнього учителя фізики, що базуються на принципах еталонних вимірників якості знань, об'єктивізації контролю, бінарних цільових орієнтацій, які створив, науково обґрунтував та реалізував у своїй професійній діяльності професор П. С. Атаманчук, назавжди змінили український науковий ландшафт, оскільки сформували нові тренди наукових досягнень та започаткували нові напрями наукових досліджень.

Кандидат педагогічних наук за спеціальністю «Теорія та історія педагогіки» (1982); доцент (1988); доктор педагогічних наук за спеціальністю «Теорія і методика навчання фізики» (2001); професор (2002); академік ВГО «Академія наук вищої освіти України» (2007).

Петро Сергійович Атаманчук народився 26 червня 1939 р. у с. Каскада Новоушицького району Кам'янець-Подільської (зараз – Хмельницької) області у родині селян Сергія Ілліча Атаманчука, учасника війни з німецько-фашистськими загарбниками (загинув 20 червня 1944 року на Тернопільщині) та Євгенії Антонівні Атаманчук.

Середню освіту здобув спочатку в Каскадській семирічній школі (1946-1953 рр.), а згодом у Новоушицькій середній школі (1953-1956 рр.). У 1956 р. він став студентом Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Під час вступного випробування екзаменатор І. В. Івах, майбутній ректор університету, відзначив здібності вступника і спрогнозував йому блискуче майбутнє.

У 1961 р. П. С. Атаманчук завершив навчання у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, здобувши спеціальність «Учитель фізики та основи виробництва».

З 1962 р. працював викладачем математики й фізики Новоушицького технікуму механізації сільського господарства. Був головою первинної організації Товариства «Знання» (1968-1982 рр.) в технікумі. Згодом, працюючи в університеті, залишився членом цієї організації, здійснював поширення науково-педагогічних знань у різних колективах. Очолював циклову комісію загальноосвітніх дисциплін, керівництво якою здійснював до моменту переходу на роботу в вищий навчальний заклад (1965-1982 рр.).

У технікумі Петро Сергійович створив винятковий фізичний кабінет, який обладнав сучасними засобами навчання, модернізував окремі фізичні установки, забезпечив дистанційне керування ними, створив автоматизований клас для програмованого навчання і контролю, організував виготовлення оригінальних

приладів та пристосувань по лінії технічної творчості. П. С. Атаманчук впроваджував педагогічні інновації, активно залучаючи студентів до співпраці, що сприяло формуванню ідей науковця про найбільш ефективне навчання у процесі особистісної активності студентів та їхньої емоційної включеності у процес навчання. Викладач підготував багатьох дипломантів виставок технічної творчості, призерів фізичних олімпіад.

На початковій фазі цього періоду у творчій співпраці з учнівськими та студентськими колективами викристалізувалось два основних напрямки діяльності Петра Сергійовича, які він розвиватиме у процесі своєї наукової кар'єри: удосконалення (розробка) засобів навчання та впровадження технологій програмованого навчання і контролю.

Новаторство талановитого викладача було відзначено на рівні Міністерства сільського господарства та Міністерства середньої спеціальної освіти УРСР. На міністерському рівні його досвід програмованого навчання фізики популяризувався в Україні і за її межами. П. С. Атаманчук був учасником практично усіх науково-методичних республіканських конференцій з проблем ТЗН та програмованого навчання, у 1970 р. його обрано до складу республіканської методичної комісії з ТЗН.

До кінця 1970-х років Петро Сергійович опублікував близько десяти навчально-методичних посібників з грифами Міністерства сільського господарства та Міністерства середньої спеціальної освіти УРСР.

У цей період за погодженням з учбово-методичним кабінетом Міністерства сільського господарства та республіканським науково-методичним кабінетом з середньої спеціальної освіти УРСР під керівництвом П. С. Атаманчука проводився педагогічний експеримент більш як у 20-ти технікумах щодо впровадження програмованого навчання та контролю. Результати експерименту та власний педагогічний досвід зумовили виникнення ідеї Петра Сергійовича про впровадження об'єктивного контролю у навчанні фізики на основі еталонних вимірників якості знань.

Авторська концепція була реалізована у серії публікацій науковця та методичних посібниках, а згодом у новаторській кандидатській дисертації «Дидактичні основи розробки і використання еталонів контролю навчальної діяльності учнів», яка була захищена 1982 р. в Київському університеті імені Тараса Шевченка.

Навесні 1982 р. П. С. Атаманчук отримав запрошення на роботу у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті імені В. П. Затонського. У 1983 р. очолив кафедру методики викладання фізики і технічних засобів навчання, керівництво якою здійснював до 2020 р. Під його керівництвом кафедра стала важливим науково-дослідницьким осередком, навколо якого гуртувалися провідні українські та закордонні науковці.

Викладацька діяльність Петра Сергійовича та робота завідувача кафедри спричинили утвердження в науково-методичній сфері його концепції про формування дієвих знань, збагачення досвіду на основі власної діяльності суб'єкта (інтелектуальної, почуттєвої, світоглядної); про можливості

цілеспрямованого управління цією діяльністю, досягаючи прогнозованих результатів навчання.

З першого дня роботи в університеті розпочалася активна діяльність науковця щодо науково-теоретичного обґрунтування і практичного втілення окресленої позиції у навчально-виховному та науково-методичного процесах закладів вищої освіти, шкіл та середніх спеціальних закладів. Фактично з середини 1980-х років розпочала своє функціонування його авторська наукова школа “Теоретико-технологічні аспекти об’єктивізації контролю навчальної діяльності”, до складу якої, окрім молодих викладачів, входили дипломники та магістранти.

У 1997 р. П. С. Атаманчук опублікував першу монографію «Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності», в якій обґрунтував власний концептуальний підхід до розв’язання цієї проблеми. У 1999 р. видав монографію – «Інноваційні технології управління навчанням фізики». Докторську дисертацію «Теорія і методика управління пізнавальною діяльністю старшокласників у навчанні фізики» захистив у 2000 р.

Творчий доробок Атаманчука Петра Сергійовича нараховує 836 наукових праць, серед яких: 11 монографій, 7 колективних монографій, 2 підручники з грифом Міністерства освіти і науки України, понад 120 навчально-методичних посібників, виданих з грифами різних Міністерств, понад 150 праць опубліковано за кордоном. Переважна більшість робіт опублікована у фахових та науково-метричних виданнях (у т.ч. Scopus, WoS). Наукову вагомість, актуальність та авторитетність наукових досліджень П. С. Атаманчука, плідну рецепцію його ідей науковою спільнотою засвідчує високий індекс Гірша (23) та велика кількість цитувань (2348), яка повсякчас збільшується.

Власна наукова концепція Петра Сергійовича, що одержала аргументоване обґрунтування й апробацію, його інноваційний підхід до управління навчально-пізнавальною діяльністю, сприяли результативній роботі кафедри методики викладання фізики і дисциплін технологічної освітньої галузі, яку він очолював у 1983-2020 рр.

Як завідувач, П. С. Атаманчук істотно підняв статус та науковий рівень кафедри. Якщо у 1983 р. на кафедрі працювало лише 2 кандидати наук, то під його керівництвом кафедра досягла 100% рівня забезпеченості викладачами з науковими ступенями і званнями. Водночас Петро Сергійович посприяв розбудові фізико-математичного факультету, оскільки у 1997 р. виникла можливість створити ще одну кафедру (інформатики і методики викладання інформатики) з числа членів кафедри методики фізики, підготованих П. С. Атаманчуком.

Дбаючи про престиж кафедри та її науковий потенціал як науковий консультант та науковий керівник, П. С. Атаманчук підготував 4-х докторів наук, 8 кандидатів наук – працівників кафедри. Загалом ефективну роботу кафедри забезпечували 5 докторів наук, професорів; 6 кандидатів наук, доцентів, що стало винятковим явищем не лише на університетському, але і на всеукраїнському рівні.

Кафедра під керівництвом Петра Сергійовича незмінно посідала перші місця у загальному університетському рейтингу. Це підтверджують одержані

професором дипломи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За визначні наукові досягнення» (2010 р., 2011 р., 2012 р., 2013 р., 2014 р., 2015 р., 2016 р., 2017 р., 2018 р., 2019 р., 2020 р., 2021 р.).

На кафедрі функціонувала потужна наукова школа Петра Сергійовича Атаманчука «Теоретико-технологічні аспекти об'єктивізації контролю навчальної діяльності» (1993-2021 рр., у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, 2022-2024 рр. у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка). У результаті діяльності школи було захищено близько 30 кандидатських та 8 докторських дисертацій. Як науковий консультант та керівник, Петро Сергійович підготував 5 докторів наук, 15 кандидатів наук.

З упевненістю можна констатувати, що здобувачам, які виконували докторські і кандидатські дисертації під керівництвом П. С. Атаманчука, неймовірно пощастило. Оскільки педагогічні і наукові таланти Петра Сергійовича найбільше посприяли їхньому перетворенню на науковців. Професор щедро ділився власними ідеями та власними науковими здобутками і науковим досвідом зі своїми підопічними, забезпечував їм максимальний науковий супровід та допомогу на всіх етапах наукового становлення.

П. С. Атаманчук сформулював основні напрями наукової діяльності школи: теорія і технології управління пізнавальною діяльністю в навчанні природничо-математичних та технологічних дисциплін; впровадження інноваційних технологій навчання та управління цим процесом; методологія формування дидактики фізики в сучасних умовах; вимірники якості знань та об'єктивізація контролю навчально-пізнавальної діяльності тощо.

Петро Сергійович володів надзвичайними здатностями бачити глибинну суть наукових явищ, їхні закономірності, пов'язуючи із актуальними проблемами сучасної педагогічної науки. Професор назавжди увійшов в історію української та світової науки як науковець, що прославився не лише своїми авторськими інноваційними концепціями, які спричинили колосальний науковий та суспільний резонанс, але і як дослідник із особливо впізнаваним, властивим тільки йому, стилем наукового викладу, який поєднував філософізм, масштабність наукового мислення, духовну глибину та психологічну проникливість.

П. С. Атаманчук конкретизував широкий спектр проблем, вирішуваних у процесі діяльності наукової школи: теоретичне обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми управління процесом формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізико-технологічних спеціальностей, виявлення особливостей їх функціонування та можливість удосконалення з урахуванням сучасних освітніх тенденцій; вдосконалення технологічних схем цільових освітньо-професійних програм та галузевих стандартів вищої освіти; створення дидактичної моделі управління дієвою фаховою підготовкою майбутніх учителів на компетентнісному рівні з орієнтиром на особистісно орієнтовані пошуково-креативні схеми навчання, відповідно до вимог двоступеневої освіти (моделей бакалавра і магістра), яка вдовільняла б потребам переходу на рівень нанотехнологій, гуманітаризації та демократизації суспільного життя, а також опанування техносферою, ергосферою, інфосферою тощо.

Завдяки впровадженню ідеології та практичних напрацювань наукової школи Петра Сергійовича була налагоджена робота практично з усіма ключовими закладами вищої освіти України. Варто відзначити основні науково-практичні інновації П. С. Атаманчука у межах роботи наукової школи через призму апробації у закладах вищої освіти: розробка технологічних схем реалізації об'єктивного контролю та цільової керованості процедурами навчання конкретного індивіда (підлітка, молодшої людини, фахівця будь-якого профілю); теоретичне обґрунтування дидактичної ефективності технології управління формуванням прогнозованих компетентнісних та світоглядних якостей (авторського кредо) майбутнього фахівця, з акцентом на тотальне забезпечення природничо-наукової грамотності кожного, розробленої на засадах обґрунтованості STEM-інтеграційних інновацій; визначення критеріїв й методики діагностування фахових компетентностей та природничо-наукової компетентності студентів (учнів), окреслення тенденції побудови освітнього прогнозу та структурно-логічної схеми освітнього стандарту в його головних частинах (глобальна мета → план → управління), що охоплюють змістовну, організаційну та операційну складові навчально-пізнавальної діяльності на основі розроблення відповідних оцінних технологій; розробка дидактичної моделі формування природничо-наукової грамотності індивіда на компетентнісному та світоглядному рівнях обізнаності індивіда; на основі схеми-матриці цільової навчальної програми доведення «працездатності» загальної схеми управління навчально-пізнавальною діяльністю індивіда, що обслуговується різними галузями знань (нейрофізіологія, кібернетика, фізіологія, педагогіка, психологія, філософія, соціологія тощо), яка спричинює до поступового переведення процесу навчально-пізнавальної діяльності в режим саморегулювання (самоосвіти) та безумовного формування прогнозованих особистісних якостей суб'єкта.

На основі власної багатоаспектної наукової діяльності та її практичної реалізації в освітньому процесі, Петро Сергійович створив алгоритм формування компетентностей та світогляду фахівця: якщо професійну підготовку здійснювати в умовах забезпечення тотального тематично-дидактичного супроводу всіх видів навчально-пізнавальної діяльності студента (навчальної, науково-дослідницької та фахової) на основі дієвого освітнього прогнозу та орієнтирів бінарної (навчальна дисципліна + методика її навчання) цільової освітньо-професійної програми, то це сприятиме формуванню прогнозованих природничо-наукових компетентностей та світогляду індивіда.

Основні параметри роботи наукової школи Петра Сергійовича засвідчують глобальність досліджуваних проблем, глибоке осягнення механізмів їхнього наукового вирішення та імплементації у наукову практику, безумовну результативність практичної реалізації концепції професора у науково-педагогічній діяльності, широкий простір для подальшого розгортання авторської концепції з огляду на її універсальність, філософську всеосяжність, теоретичну й практичну значущість.

Нові імпульси у розвитку наукової школи професора ознаменувало відкриття третього рівня підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. За ініціативою та завдяки зусиллям П. С. Атаманчука в 1999 р. відкрито аспірантуру

(1999-2020 рр.; у 2016-2020 рр. здійснювалася підготовка докторів філософії), а в 2015 р. докторантуру (2015-2020 рр.) за профілем кафедри з теорії та методики навчання фізики, при цьому він розробив програму «Доктор», що засвідчило також подальший науковий розвиток та підвищення наукових позицій кафедри.

Підсиленню наукового статусу кафедри сприяла активна науково-громадська діяльність Петра Сергійовича. Він виконував функції члена експертної ради (департамент науково-технологічного розвитку МОН України) та члена спеціалізованої ради Д 26.053.06 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (з 2006 р.), здійснював експертні функції по захисту докторських та кандидатських дисертацій з теорії та методики навчання фізики (астрономії), виконував функції офіційного опонента на захистах близько 30 докторських та кандидатських дисертацій, забезпечив написання відгуків на понад 100 авторефератів дисертацій. Як досвідчений наставник, П. С. Атаманчук завжди підтримував та спрямовував своїх підопічних різного рангу до найкращих наукових результатів.

Наукові ідеї та досягнення Петра Сергійовича, які пройшли широку апробацію у процесі виконання держбюджетних тем, участі у вітчизняних та закордонних конференціях, реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти, були покладені в основу проведення конференцій на базі кафедри. П. С. Атаманчук був ініціатором та організатором проведення щорічних конференцій, які стали серйозною науково-методичною й науково-культурною платформою, що забезпечувала розповсюдження наукових ідей та обмін науковим досвідом для сотень науковців з усієї України та з-за кордону (Словаччини, Болгарії, Молдови, Польщі та ін.). Професор підготував і провів 18 міжнародних й 8 всеукраїнських наукових конференцій з проблем інноваційних технологій управління в навчанні фізико-технологічних дисциплін у відповідності до тематики наукової школи, які назавжди увійшли в українську науку як найбільш видатні та найбільш яскраві події наукового життя.

Глобальні напрацювання наукової школи П. С. Атаманчука реалізовувалися не лише у практичній науковій діяльності, але й мали величезний науковий резонанс на щорічних науково-практичних конференціях. Водночас здійснені наукові дослідження, накопичений науковий досвід потребували окремого фахового видання, зосередженого на висвітленні ключових досягнень наукової школи професора.

У 1993 р. П. С. Атаманчук започаткував видання щорічного науково-методичного збірника. З 1999 року «Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івані Огієнка. Серія педагогічна», внесений до переліку фахових видань України (категорія Б), з 2012 р. став науково-метричним виданням (входив до 4 науково-метричних баз). У ролі незмінного наукового редактора і голови редколегії (1993-2020 рр.) Петро Сергійович видав 27 випусків збірника та формулював тематику кожного випуску збірника у відповідності до проблем наукової школи через призму найбільш актуальних наукових питань, репрезентованих у філософському контексті. Завдяки його зусиллям збірник став найавторитетнішим та найпрестижнішим

виданням в Україні з проблем інноваційних досліджень в галузях дидактики і методик навчання природничо-наукових дисциплін.

Наукові знання П. С. Атаманчука були також втілені у сфері редагування багатьох наукових видань. Він був членом редколегій 4 міжнародних, 11 вітчизняних наукових журналів та збірників. Важливим аспектом наукової діяльності професора було рецензування десятків монографій, підручників, навчальних і методичних посібників. Як редактор та рецензент, Петро Сергійович насамперед акцентував увагу на позитивних аспектах наукових праць та надавав високофахові рекомендації щодо їхнього удосконалення.

На базі наукової школи у 1998 р. Петро Сергійович створив науково-дослідну лабораторію «Управління навчально-пізнавальною діяльністю» (1998-2021 рр). У межах роботи лабораторії науковець уперше розробив та впровадив: теоретичну концепцію і технологічну схему управління і коригування процесами результативного навчання та формування належних компетенцій і світогляду учнів (студентів) в умовах особистісно заданих цілеорієнтацій; технологію бінарних цілеорієнтацій (фізика, методика викладання фізики, технологічні дисципліни), яка передбачає розробку цільової програми дисципліни і використання відповідних технологічних схем реалізації управління у навчанні та виступає засобом формування цілісного педагогічного кредо майбутнього фахівця.

П. С. Атаманчук реалізував інноваційну модель методичної системи фахового становлення майбутніх учителів фізики в аспекті професійних компетентностей та світогляду на основі діяльнісно-особистісних орієнтацій, що задаються через еталонні вимірники (рівні) якості знань. Професор детально розробив та обґрунтував поняття еталонних вимірників (рівнів) якості знань: (ЗЗ) заучування знань, (НС) наслідування, (РГ) розуміння головного, (ПВЗ) повне володіння знаннями, (УЗЗ) уміння застосовувати знання, (Н) навичка, (П) переконання, які якраз і охоплюють повний набір інтегральних (діяльнісно-особистісних) характеристик людини.

Як завідувач кафедри та професор, Петро Сергійович забезпечив організацію та контроль навчання студентів у відповідності до його авторських технологічних схем управління навчально-пізнавальною діяльністю за технологією цілеорієнтацій (також за розробленими ним еталонними вимірниками якості знань з дисципліни). Ефективність реалізації такого підходу до викладання методики фізики і дисциплін технологічної освітньої галузі, підтверджена впровадженням в освітній процес багатьох ключових закладів вищої освіти України й вищих навчальних закладів Болгарії, Словаччини, Молдови.

Діяльність лабораторії також була спрямована на виконання науково-методичних досліджень та впроваджень за держбюджетною тематикою. Петро Сергійович був ініціатором та керівником держбюджетних тем, присвячених фундаментальним дослідженням, серед яких: «Управління навчально-пізнавальною діяльністю при вивченні дисциплін природничо-математичного циклу в умовах використання нових інформаційних технологій навчання» (1995-2000 рр.); «Теорія і технологія управління пізнавальною

діяльністю в умовах реформування загальноосвітньої школи (фізико-математичні дисципліни)» (2000-2004 рр.); «Інноваційні технології формування фахівця в умовах особистісно орієнтованого навчання та ступеневої освіти» (2007-2009 рр.); «Управління процесами формування професійних компетенцій майбутніх вчителів фізико-технологічного профілю в умовах євроінтеграції» (2010-2012 рр.); «Інноваційні технології управління якістю підготовки майбутніх учителів фізико-технологічного профілю» (2013-2015 рр.); «Теорія управління процесами формування компетентнісних і світоглядних якостей майбутнього учителя фізико-технологічного профілю» (2017-2019 рр.). Завдяки ініціативі, кропіткій праці, науковим та організаторським здібностям П. С. Атаманчука, усі наукові проекти були успішно реалізовані під його науковим керівництвом.

Як завідувач кафедри методики викладання фізики і дисциплін технологічної освітньої галузі, Петро Сергійович першочергову увагу приділяв створенню потужної матеріально-технічної бази, необхідної для ефективного навчання студентів та здобувачів наукових ступенів. Важливого значення він надавав моделюванню ролі педагога у лабораторії з використанням матеріально-технічного забезпечення. Науковець сформулював та обґрунтував основні параметри образу сучасного педагога, що стали одним із найважливіших надбань української науки: здатність здійснювати ефективне управління навчально-пізнавальною діяльністю, що забезпечує перехід від освіти до безперервної самоосвіти, сприяє формуванню предметних та професійних компетентностей і світогляду індивіда, на основі використання принципів бінарних цільових орієнтацій, в умовах належного інформаційно-технологічного та матеріально-ресурсного забезпечення.

Завдяки зусиллям завідувача кафедри відбулися: комп'ютеризація навчального процесу й створення програмних продуктів; оснащення лабораторії мультимедійними засобами, унікальною технікою, лазерними засобами для фізичного навчального експерименту та іншими технічними засобами; модернізація фізичного устаткування; забезпечення лабораторії сучасними приладами для дослідів; забезпечення сучасним матеріально-технічним устаткуванням навчально-виробничої майстерні при кафедрі, а також забезпечення її максимально ефективною роботи під час навчального процесу та під час позаурочної роботи, що охоплювала гуртки технічної творчості, конкурси фахової майстерності, майстер-класи, обмін досвідом із сучасних виробничих та педагогічних технологій під час проведення стажувань тощо.

Водночас П. С. Атаманчук ініціював створення в університеті інформаційно-видавничого відділу. Завдяки професору, в процесі виконання досліджень з держбюджетної тематики було придбане сучасне обладнання необхідне для функціонування відділу, який сьогодні відомий своєю продукцією в Україні.

Як завідувач кафедри та керівник наукової школи, Петро Сергійович налагодив міжнародну співпрацю із Міжнародним академічним Товариством імені Михайла Балудянського з 2008 р. (Словаччина), Технічним університетом у м. Варна з 2011 р. (Болгарія), Молдавським державним університетом у м. Кишинів з 2012 р. (Молдова), уклавши 3 безстрокових міжнародних угоди про

наукове співробітництво у сферах педагогіки, психології і галузевих дидактик. Таким чином, ідеї бінарності цільових орієнтацій природничо-наукової освіти П. С. Атаманчука успішно використовувались і впроваджувались у педагогічних і технічних вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації не лише України, а й Болгарії, Польщі, Словаччини, Молдови.

Всеосяжна апробація наукових здобутків професора на міжнародному рівні активно відбувалася у 2012-2017 рр., коли він був керівником національної команди, яка взяла участь у 15 етапах Європейсько-азіатської та національної першостей з наукової аналітики (Київ-Лондон). Петро Сергійович одержав диплом за кращу наукову доповідь (2012 р.), 37 медалей (4 золоті, 26 срібних та 7 бронзових) за участь у I-III турах Європейсько-азіатських першостей з наукової аналітики в галузі педагогічних наук (2013 р., 2014 р., 2015 р., 2016 р., 2017 р.).

Основні результати науково-дослідної роботи Петра Сергійовича експонувалися на Міжнародних виставках «Сучасна освіта в Україні» (1999 р., 2002 р., 2009 р., 2011 р., 2013 р., 2018 р.), «Інноватика в освіті України» (2010 р.), «Сучасні заклади освіти» (2018 р.) і удостоєні дипломів, золотих та срібних медалей оргкомітету.

Масштабна науково-педагогічна діяльність П. С. Атаманчука була апробована, впроваджена та відзначена на обласних конкурсах НДР та всеукраїнських освітянських конкурсах, про що свідчать: дипломи переможця обласних конкурсів науково-дослідних робіт в номінації «Підручники і монографії» (2010 р., 2011 р., 2012 р., 2013 р., 2014 р., 2016 р.); дипломи переможця обласних конкурсів науково-дослідних робіт в номінації «Фундаментальні дослідження» (2011 р., 2013 р., 2014 р., 2017 р.); диплом та I обласна премія імені Миколи Дарманського у номінації «Кращий науковець» (2014 р.); диплом лауреата I премії конкурсу «Краще видання року» у номінації «Монографії», ГО «Національна академія наук вищої освіти України» (2023 р.).

П. С. Атаманчук одержав 16 свідоцтв авторського права на розроблені і впроваджені технології навчання. На основі власних наукових ідей, Петро Сергійович створив винятково важливий «Тематичний комплект книг з теорії та методики навчання фізики», вперше (у вітчизняній і світовій практиці аналоги відсутні) впровадивши в освітній процес цілісний тематичний пакет наукових, методичних і навчальних творів, об'єднаних інноваційною концепцією формування прогнозованих професійних компетентностей та світогляду майбутнього вчителя фізики, яка вибудована на розроблених науковцем принципах бінарності цілеорієнтацій (фізика + методика навчання фізики), об'єктивного контролю та управління в процедурах навчання суб'єкта.

«Тематичний комплект книг з теорії та методики навчання фізики» є реалізацією інноваційних теоретичних і практичних напрацювань наукової школи П. С. Атаманчука у сфері методик та технологій управління процесами формування дієвого педагогічного кредо – прогнозованих професійних компетентностей та світогляду майбутнього фахівця. Цей комплект книг забезпечує всі види навчальної, науково-дослідницької та фахової діяльності студента-педагога (науковця) фізичного фаху.

Науковий досвід професора був реалізований також у процесі виконання функцій експерта Національного фонду досліджень України у 2020-2024 рр. П. С. Атаманчук здійснив фахову експертизу великої кількості проєктів українських науковців.

У 2021 р. Петро Сергійович традиційно зайняв I місце в рейтингу науково-педагогічних працівників кафедр і факультетів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за 2020-2021 рік у категорії «Завідувач кафедри, професор; професор».

У 2020-2022 рр. П. С. Атаманчук працював на посаді професора кафедри фізики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, виконував функції заступника наукового редактора «Збірника наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна».

У 2022-2024 рр. Петро Сергійович обіймав посаду професора кафедри фізики та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Він підготував проєкти фундаментальних досліджень «Концепція професійного становлення майбутнього фахівця в умовах STEM-інтеграційних інновацій природничо-наукової освіти» (2022 р.), «Інноваційні моделі підготовки майбутніх учителів природничо-наукового профілю до реалізації НУШ в умовах воєнного часу та повоєнної відбудови України» (2024 р.).

Упродовж своєї науково-педагогічної трудової діяльності Петро Сергійович виконував вагомі науково-громадські обов'язки та довгострокові доручення. Був членом республіканської методичної комісії з ТЗН, членом методичної комісії з ТЗН Міністерства освіти України, головою науково-методичної ради фізико-математичного факультету, головою інвентаризаційної комісії, керівником секції об'єднаної методичної комісії університету «Зв'язки зі школою та проходження педагогічної практики студентами» тощо.

Важливого значення у науково-педагогічній діяльності П. С. Атаманчук надавав зв'язкам зі школою. Він постійно забезпечував наукове консультування учителів фізики, систематично проводив методичні семінари з учителями, забезпечував виконання спільних науково-методичних проєктів з теорії і методики навчання фізико-технологічних дисциплін тощо. Брав участь у щорічних серпневих нарадах учителів, в процедурах організації та проведення зовнішнього незалежного оцінювання та ін.

Педагогічні та наукові таланти Петра Сергійовича були максимально реалізовані у роботі зі студентською молоддю. Він розробив та майстерно викладав курси: «Методика навчання фізики»; «Вибрані питання шкільного курсу фізики»; «Вибрані питання методики навчання фізики»; «Управління навчально-пізнавальною діяльністю» тощо. Педагог створював найкращі умови для наукової творчості та наукового пошуку студентів впродовж всього навчання, оскільки вважав, що максимально ефективне засвоєння знань відбувається у практичному застосуванні знань та в навчанні інших.

Надзвичайно цікаві лекції професора із використанням новітніх технологій та презентацій, що завжди засвідчували філософську глибину та оригінальність

мислення науковця, приваблювали студентів можливостями долучитися до пізнання нових знань на засадах співпраці і співтворчості. Магістральна мета науковця і педагога полягала у забезпеченні готовності майбутніх вчителів фізики до науково-методичних перебудов та впровадження сучасних технологій і методик у навчання фізиці. Науково-педагогічна діяльність П.С. Атаманчука продемонструвала реалізацію його власного педагогічного кредо: «Віра в Учня, його неповторність і талант і віра в те, що основна місія вчителя – знайти шлях для розкриття цього таланту».

Професор розробив та втілював у життя якісно нову теорію і методику вивчення дисциплін природничо-математичного та фізико-технологічного циклів, що висвітлював у своїх монографіях, підручниках і навчальних посібниках з грифами різних Міністерств. Практичну реалізацію розробленої теорії П.С. Атаманчук здійснював у навчально-виховному процесі, що завжди характеризувався найвищим науково-теоретичним, методологічним і методичним рівнями.

Петро Сергійович започаткував кафедральне колективне комплексне дослідження «Об'єктивізація контролю навчально-пізнавальної діяльності» (1983-2020 рр.), до якого науковець постійно залучав творчу студентську молодь. Результатом чого стали щорічні студентські публікації (4-7) у фахових науково-методичних виданнях. Як науковець і педагог, він генерував велику кількість нових наукових ідей і проектів, плекав якісні висококваліфіковані кадри українських науковців та вчителів.

Маючи хист пробуджувати творчі здібності, П. С. Атаманчук постійно заохочував молодих вчених до наукової творчої діяльності, що охоплювала участь у технічній конструкторській роботі, в розробці та модернізації фізичних приладів, участь у наукових конференціях, конкурсах тощо. Під його керівництвом 4 студенти здобули дипломи II і III ступенів на Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах студентських наукових робіт (2016 р., 2018 р. (2 дипломи), 2021 р.).

На постійній основі професор виконував функції наукового керівника, консультанта, експерта, члена Оргкомітету конкурсів студентських наукових робіт за напрямом «Методика навчання природничо-математичних дисциплін (Методика навчання фізики)». П. С. Атаманчук завжди виступав у ролі мудрого наставника, який надихав молодих вчених на наукові успіхи своєю беззастережною вірою у їхню талановитість, забезпечуючи максимальне сприяння їхнім науковим пошукам та дослідницькій діяльності.

За підтримки ректорату з 1984 р. Петро Сергійович започаткував написання випускниками дипломних робіт. Він здійснив наукове керівництво близько 300 дипломних та 120 магістерських робіт. Педагог залучив понад 400 студентів до створення серії навчально-методичних посібників, виданих з грифом Міністерства освіти і науки України. За ініціативи П. С. Атаманчука щорічно близько 50 студентів брало участь в розробці фізичного устаткування, обладнання робочих місць для лабораторних практикумів тощо. Він був керівником наукової проблемної групи кафедри «Актуальні проблеми методики навчання фізики», створюючи найкращі умови для науково-пошукової роботи, для виконання

науково-методичних завдань студентами-фізиками з першого курсу і впродовж всього навчання в університеті.

Як високопрофесійний, досвідчений викладач, учений, організатор навчально-виховного процесу та науково-дослідної роботи, Петро Сергійович обґрунтував дидактичну модель та розробив технологічну схему управління формуванням предметних та професійних компетентностей і світогляду індивіда в умовах особистісних цілеорієнтацій (інтелектуальне, світоглядне, методологічне, духовно-культурне збагачення досвіду внаслідок пізнання реального світу), що стали одними із найвагоміших теоретико-практичних здобутків методичної науки.

Творча синергія, що виникла у результаті поєднання найкращих людських якостей, глибинних наукових досягнень, педагогічних талантів, організаторських здібностей П. С. Атаманчука, зумовила його багаторічну ефективну, успішну та результативну працю. Наукова і педагогічна діяльність Петра Сергійовича впродовж 65 років була відзначена численними нагородами.

Запис до республіканської Книги Пошани (1969); Медаль «За доблестный труд» (1970 р.); Знак «Переможець соціалістичного змагання» (1976 р.), Почесна грамота Міністерства освіти УРСР (1987 р.); вшанування на міській Дошці пошани м. Кам'янця-Подільського «Кращі люди Кам'янецьчини» (1988 р.); Почесна грамота Міністерства народної освіти УРСР (1991 р.); знак «Відмінник освіти України» (1997 р.); Почесна грамота Хмельницької державної адміністрації (1999 р.); Грамота Хмельницької обласної ради (2000 р.); Грамота МОН України (2001 р.); занесення на обласну Дошку пошани (2003 р.); звання «Заслужений працівник освіти України» (2003 р.); вшанування у Галереї Трудових звершень Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Працею звеличені» (2003); Почесна грамота МОН України; знак НАПН України «К. Д. Ушинський» (2006 р.); Почесна грамота міської держадміністрації (2007 р.); академік ВГО «Академія наук вищої освіти України» (2007 р.); Медаль «За вагомий внесок у розвиток освіти та науки» (2007); Медаль «За розвиток науки, техніки та освіти» I ступеня; Подяка міської держадміністрації «За вагомий науковий внесок» (2008); Нагрудний знак МОН України «За наукові досягнення» (2008); знак «Петро Могила» (2009 р.); медаль «Іван Пулюй» ВГО «АН ВО України»; Золота медаль «К. Д. Ушинський» НАПН України (2014 р.); Почесна грамота Хмельницької обласної державної адміністрації (2014 р.); Почесна грамота Хмельницької обласної державної адміністрації (2014 р.); Диплом з відзнакою третього ступеня Всесвітнього науково-аналітичного проекту Міжнародної Академії Наук і Вищої Освіти (2015 р.); Указ Президента України № 139/2016 «Про призначення державної стипендії видатному діячу освіти»; Указ Президента України № 303/2018 «Про призначення державної стипендії видатному діячу освіти»; Грамота Хмельницької обласної ради «За багаторічну наукову діяльність, вагомий особистий внесок у розвиток університету, підготовку висококваліфікованих фахівців, впровадження сучасних методів навчання і виховання молоді та з нагоди 100-річчя від дня заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (2018); Почесна грамота ВГО «АН ВО України» «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти та багаторічну плідну наукову діяльність» (2018); «Медаль ім. Івана Пулюя» ВГО

«АН ВО України» (2018); Золота медаль «Григорій Сковорода» НАПН України (20 червня 2019 р.); Грамота Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За багаторічну сумлінну працю, значні наукові досягнення та з нагоди ювілею» (2019); Почесна грамота Кабінету Міністрів України (протокол Комісії № 6 від 18 червня 2019 р.); Грамота Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За багаторічну сумлінну працю, значні наукові досягнення та з нагоди ювілею» (2019); Грамота Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За вагомий особистий внесок у справу підготовки висококваліфікованих фахівців, багаторічну плідну працю, активну наукову діяльність та з нагоди 60-річчя педагогічної діяльності» (29 червня 2021 року); Подяка МОН України «За високий рівень підготовки студентів до участі у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі знань спеціальності «Методика навчання природничо-математичних дисциплін» («Методика навчання фізики»))» (21-22 квітня 2021 р.) та ін.

Своєю самовідданою і титанічною науковою працею Петро Сергійович підняв престиж методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі на неймовірні висоти, змістивши фокус уваги у філософську площину через дослідження універсальних закономірностей процесу управління пізнанням, аналіз взаємозв'язку загальних закономірностей і вузькоспеціалізованих проявів контролю й керування навчально-пізнавальною діяльністю у процесі вивчення природничих дисциплін, та їх кореляцію із сучасними реаліями. Усі наукові розробки, концепції, дослідження П. С. Атаманчука стали надзвичайно цінним надбанням української та світової науки XXI ст.

Представники науково-педагогічної громадськості, колеги, студенти, учителі знають Петра Сергійовича як незрівнянного науковця, чиї інноваційні наукові концепції, ідеї й погляди випередили час та задали вектори сучасних наукових досліджень, як професіонала найвищого рівня, як аналітика та інтелектуала, здатного осмислювати найскладніші наукові проблеми, здатного осягати філософську багатовимірність наукових явищ, як людину із безмежним щедрим серцем, чия духовна висота є взірцем і орієнтиром.

Надзвичайно високий інтелект, лідерські якості, керівницькі здібності, харизматичність П. С. Атаманчука поєднувалися із його глибинним та всеосяжним гуманізмом, із здатністю запалювати іскру творчого пошуку та віри у власні можливості у студентів, аспірантів, докторантів, співробітників, діячів науково-педагогічної сфери, яким поталанило вчитися, працювати та спілкуватися із професором; із вмінням заохочувати їх до звершень, із здатністю бачити і розкривати прихований потенціал й таланти в інших.

Разом із дружиною Ганною Іванівною Атаманчук, завучем в Новоушицькій спецшколі-інтернаті для глухих дітей, вчителем-методистом Кам'янець-Подільського багатoproфільного навчально-реабілітаційного центру, Петро Сергійович виростив трьох дітей, яким щедро віддавав тепло власної душі та ділився власною мудрістю, яких надихав та окрилював у їхніх життєвих виборах.